

норм є заувага, яка пролунала більше ніж пів століття з вуст мовознавця Ю. Шереха: «Із погляду суто наукового не можна говорити, що у мові що-небудь є правильне або неправильне, бо все, що є в мові, має причини своєї появи, отже, по-своєму обґрунтоване, та практичні потреби порозуміння, спілкування й закріплення національної єдності владно вимагають, щоб норми були і щоб у мові засуджувалося все те, що цим нормам не відповідає» [3, с. 9–10].

Список використаних джерел

1. Український правопис / Нац. акад. наук України ; ред. Є. І. Мазніченко, В. Є. Македон, С. В. Шарбанова. Київ : Наукова думка, 2019. 390 с.
3. Шерех Ю. Нарис сучасної української літературної мови. Мюнхен : Наукове Товариство ім. Шевченка, 1951. 402 с.
4. <https://www.uaredactor.com.ua/https-www-uaredactor-com-ua-zminy-v-novoy-redacciipravopysi/>

Козак В.А. – к.філол.н., доцент кафедри мовної підготовки Київського інституту національної гвардії України

Помилки перекладу як інструмент маніпуляції та дезінформації (на матеріалах онлайн-медіа)

У контексті сучасного інформаційного суспільства, де цифрові комунікаційні технології стають визначальним чинником формування громадської думки, онлайн-медіа відіграють важливу роль у поширенні новинної інформації. В умовах глобалізації інформаційного простору процес перекладу новинних повідомлень перетворився на повсякденну практику. Проте саме цей етап передавання інформації нерідко супроводжується помилками, які суттєво впливають на інтерпретацію змісту. Помилки перекладу, незалежно від того, є вони результатом непрофесійності чи навмисного втручання,

здатні не лише спотворювати зміст повідомлення, а й слугувати інструментом маніпуляції та дезінформації.

Особливої гостроти означена проблема набуває в умовах російсько-української війни. Результати неправильного чи неточного перекладу використовуються як частина інформаційно-психологічних операцій, метою яких є створення хибного уявлення про події, що відбуваються в зоні бойових дій, легітимізація дій агресора або делегітимізація української позиції на міжнародному рівні. У цьому контексті зафіксовано численні випадки перекручення змісту офіційних заяв, викривлення повідомлень із фронту та маніпулятивної інтерпретації міжнародної реакції через недостовірні переклади. Наприклад, коли зміщується контекст з «повномасштабної агресії Росії» до «внутрішнього конфлікту в Україні». Такі втручання у сферу перекладу підсилюють ефективність дезінформаційних кампаній і сприяють формуванню альтернативної реальності, орієнтованої на зовнішню аудиторію.

Помилки можуть бути й наслідком гонитви за сенсаційністю. У вересні 2023 року низка українських медіа опублікували матеріали, в яких зазначалось, що польський президент Анджей Дуда порівнює Україну з потопельником. Фактчекери інформаційного проєкту «По той бік новин» перевірили інформацію і виявили, що польський президент вживав сполучення слів «той, хто тоне». І хоч кардинально суть сказаного це не змінює, «потопельник» і «той, хто тоне» все ж семантично не тотожні [1].

Серед алгоритмів неправильної інтерпретації повідомлень зарубіжних медіа фахівці виокремлюють такі, як: 1) зміна сенсу (неправильне розуміння статті відбувається через зміну акцентів чи втрачені деталі під час перекладу); 2) інтерпретація (зміна змісту оригіналу може відбутись коли перекладачі додають власні інтерпретації чи висновки); 3) лексичні помилки (спотворення змісту повідомлення може відбуватись через використання перекладачами неправильних слів чи термінів) [2].

Аналіз контенту онлайн-медіа свідчить про наявність сталих моделей інформаційного викривлення, зумовленого

перекладацькими похибками. До таких моделей належать лексичні зсуви, коли нейтральні одиниці замінюються на терміни з виразним емоційним забарвленням; неправильна інтерпретація ідіоматичних виразів, що спотворює початковий смисл висловлювань; редукція складних понять до спрощених конструкцій, що спричиняє втрату змістової глибини; а також навмисне зміщення акцентів у тексті перекладу, здатне трансформувати нарративне спрямування повідомлення. Подібні перекладацькі втручання є особливо актуальними у сферах політичної комунікації, міжнародної дипломатії та висвітлення військово-політичних конфліктів, де точність формулювань має критичне значення.

Емпіричні дослідження засвідчують, що викривлення, спричинені перекладацькими помилками, здатні формувати хибне уявлення про події, конструювати негативні образи соціальних або етнічних груп, провокувати соціальну напруженість та підривати довіру до офіційних джерел. У низці випадків спотворений переклад виконує функцію навмисної інформаційної інтервенції та використовується як складова інформаційно-психологічного впливу в умовах гібридного протистояння.

У контексті міжнародних відносин, дипломатичних переговорів чи кризових комунікацій, перекладацькі помилки набувають потенціалу значного деструктивного впливу. Історичні прецеденти засвідчують, що невідповідна інтерпретація семантично амбівалентних лексем може стати катализатором ескалації конфліктів, впливати на процеси прийняття критичних політичних рішень та модифікувати геополітичні траєкторії розвитку міжнародних відносин.

Таким чином, лінгвістична точність у процесах перекладу не є суто теоретичним конструктом, а становить практичний імператив, особливо в контекстах підвищеної соціальної значущості, де семантична еквівалентність кореспондує з потенціалом конструктивної чи деструктивної соціальної взаємодії в різних сферах людської діяльності.

Отже, проблема перекладацьких помилок в онлайн-медіа виходить за межі суто лінгвістичної проблематики, набуваючи міждисциплінарного, суспільно-політичного виміру. Це зумовлює необхідність посиленої уваги до якості перекладу з боку журналістської спільноти, перекладачів, редакторів та медіааналітиків. У сучасних умовах інформаційного перенасичення та зростаючої конкуренції в медіапросторі особливої актуальності набуває розвиток критичного мислення, медіаграмотності та дотримання етичних стандартів у сфері медійного перекладу.

Список використаних джерел

1. Козак В.А. Помилки в інформаційному просторі як засіб привернення уваги й причина спотворення змісту. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 35 (74) № 3 2024. Частина 1. С. 20-24. URL: <https://philol.vernadskyjournals.in.ua/archive?id=125> (Дата звернення: 15.03.2025).
2. Труднощі перекладу. Як українські медіа і їхні читачі сприймають повідомлення зарубіжних ЗМІ. Інститут демократії імені Пилипа Орлика. 03.08.2023. URL: <https://idpo.org.ua/articles/5407-trudnoshhi-perekladu-yak-ukra%D1%97nski-media-i-%D1%97xni-chitachi-spriymayut-povidomlennya-zarubizhnix-zmi.html> (Дата звернення: 15.03.2025).
3. Gutiérrez Agustín. The worst translation mistakes in history. Talkao. 22.01.2025. URL: https://talkao.com/blog/worst-translation-mistakes/?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 14.03.2025).
4. Dalzell Stephanie. Government coronavirus messages left 'nonsensical' after being translated into other languages. ABC NEWS. 12.08.2020. URL: https://www.abc.net.au/news/2020-08-13/coronavirus-messages-translated-to-nonsense-in-other-languages/12550520?utm_source=chatgpt.com (Дата звернення: 14.03.2025).